

ดารารวรรณ เหลืองอร่ามโชติ *

เส้นผมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของร่างกาย ในแต่ละคนจะมีจำนวนเส้นผมไม่เท่ากัน และมีลักษณะเส้นผมต่าง ๆ กัน เช่น เส้นใหญ่ เส้นเล็ก สีดำ สีน้ำตาล สีทอง ผมตรง ผมหยิก เป็นต้น ลักษณะความแตกต่างของผมดังกล่าว ทำให้คนพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงผมให้มีลักษณะตามที่คนต้องการ หรือตามความนิยม ผมมีประโยชน์มากต่อศีรษะ ช่วยปกคลุมศีรษะเพื่อป้องกันแสงแดดความร้อนและความเย็น ช่วยป้องกันหนังศีรษะไม่ให้ถูกกระทบกระเทือนได้ง่าย และยังเป็นส่วนที่จะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนได้อีกด้วย ฉะนั้น เราจึงควรให้ความสนใจในการบำรุงรักษา และทำความสะอาดผมไม่น้อยกว่าการรักษาและทำความสะอาดอวัยวะส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย

ในชีวิตประจำวันเราต้องสัมผัสกับฝุ่นละอองควัน ก๊าซต่าง ๆ เชื้อรา และไอน้ำมัน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นตัวการหนึ่งที่ทำให้ผมสกปรกได้ง่าย นอกจากนี้บนศีรษะของเรายังมีต่อมต่าง ๆ อยู่ภายใต้หนังศีรษะซึ่งต่อมเหล่านี้จะขับเหงื่อและไขมันออกมา ไขมันที่ขับออกมานี้จะติดอยู่ตามโคนผม ช่วยทำ

* ผู้ชำนาญสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป

ให้ผมอ่อนนุ่มและเป็นมัน แต่ทำให้ฝุ่นละอองเกาะจับผมได้ง่าย ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องกำจัดสิ่งสกปรกต่าง ๆ ดังกล่าวออกจากหนังศีรษะและเส้นผม เพื่อความสะอาด ความสวยงาม และทำให้เส้นผมมีสุขภาพดี การทำความสะอาดหนังศีรษะและเส้นผมโดยการชำระล้างด้วยน้ำอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ จึงได้มีการคิดหาสิ่งต่าง ๆ มาช่วยทำความสะอาดด้วย

คนในสมัยก่อนใช้สิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติทำความสะอาดผม เช่น คนจีนใช้แต่ไคเว ซึ่งทำจากใบไม้ชนิดหนึ่งมีลักษณะเหมือนใบชาผสมกับกากถั่ว ปัจจุบันหาซื้อแต่ไคเวได้ตามร้านขายยาจีนทั่วไป เมื่อต้องการสระผมก็นำแต่ไคเวมาทุบให้ละเอียดแล้วคั้นกับน้ำจะได้ น้ำสีชา ปล่อยให้มันเย็นแล้วรินแต่น้ำใสมาใช้สระผมจะรู้สึกว่ามันสะอาดนุ่มและเป็นมัน เพราะกากถั่วที่ผสมอยู่ในแต่ไคเวจะให้น้ำมันด้วย ทำให้เส้นผมเป็นมันไม่แห้ง นอกจากแต่ไคเวจะใช้สระผมได้แล้ว ยังนำมาใช้ล้างมือและซักผ้าได้อีกด้วย หลังจากนั้นได้มีการนำสบู่มาใช้ซักผ้าและสระผมด้วย แต่เนื่องจากสบู่มีฤทธิ์เป็นด่าง ซึ่งถ้าเหลือตกค้างอยู่จะมีผลทำให้เส้นผมกระด้างได้ ฉะนั้นหลังจากสระผมด้วยสบู่แล้ว จึงนิยมใช้น้ำผลไม้จุ่มผมสัก ๒-๓ ครั้ง เช่น มะกรูด มะนาว ส้ม มะขาม เป็นต้น อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งน้ำผลไม้เหล่านี้มีฤทธิ์เป็นกรดจะ中和ทำลายฤทธิ์ด่างซึ่งเหลือตกค้างจากการใช้สบู่ได้ ให้ผมไม่กระด้างและปรับสภาพให้เส้นผมอ่อนนุ่ม นอกจากนี้ที่ผิวหรือ เปลือกผลไม้ยังมีน้ำมันซึ่งจะช่วยให้เส้นผม เป็นเงามันด้วย ต่อมาความนิยมในการใช้สบู่สระผมลดลง เพราะสบู่มีการกระจายตัวไม่ทั่วถึง เกาะติดกันเป็นก้อน และล้างออกได้ยาก จึงได้มีการคิดค้นวิธีทำแชมพูสระผมชนิดเหลว ซึ่งกระจายตัวได้ดีกว่า และสามารถล้างทำความสะอาดได้สะดวกกว่าการใช้สบู่

ความหมายของแชมพู ที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หมายถึง สิ่งปรุงของสารลดแรงตึงผิว ที่ใช้ขจัดสิ่งสกปรกออกจากเส้นผมและหนังศีรษะ จะอยู่ในรูปของแข็ง ของเหลว หรือของแข็งก็ได้ แต่เดิมแชมพูทำจากสบู่ ซึ่งมีข้อเสียคือแชมพูชนิดนี้เหมาะสำหรับใช้กับน้ำอุ่นเท่า ถ้าใช้น้ำกระด้างจะเกิดคราบสกปรก ซึ่งในตะกอนที่ไม่ละลายน้ำและตะกอนนี้จะเกาะติดกับผม ทำให้เส้นผมกระด้างไม่สวยงาม นักวิทยาศาสตร์จึงได้พยายามคิดหาวิธีการทำแชมพูให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น จึงได้นำสารซักฟอกสังเคราะห์มาใช้เป็นส่วนประกอบในการทำแชมพู พบว่ามีประสิทธิภาพในการทำสะอาด ละลายไขมันได้ดี และไม่เกิดคราบสกปรก เมื่อใช้น้ำกระด้างสระผม ทำได้สามารถใช้แชมพูนี้ได้ทั้งในน้ำอุ่นและน้ำกระด้าง ปัจจุบันนี้พบว่ามีแชมพูมากมายหลายชนิด ซึ่งสารลดแรง เป็นพวก ๆ ตามลักษณะของ เนื้อแชมพูได้ดังนี้

1. แชมพูชนิด เทลวไฮส แชมพูชนิดนี้ใช้สะดวก ทำความสะอาดได้ดี กระจายได้ดีทั่วศีรษะ ให้ฟองมากและทำให้ผมอยู่ในสภาพดีหลังจากสระ จึงนิยมมากที่สุด วิธีใช้ต้องทำให้ผมเปียกก่อนและหลังสระผมต้องล้างแชมพูออกให้หมด
2. โลชั่นแชมพู มีลักษณะเป็นครีมค่อนข้างเหลว เนื้อแชมพูเป็นประกายเงาคล้ายมุก แชมพูชนิดนี้นิยมใช้มากเช่นกัน แต่น้อยกว่าแชมพูชนิด เทลวไฮส วิธีใช้โลชั่นแชมพู เช่นเดียวกับแชมพูชนิด เทลวไฮส
3. แชมพูชนิดผง ได้จากการนำแชมพูชนิดเหลวมาทำให้แห้งเป็นผง บรรจุเป็นซองๆ สะดวกในการนำติดตัวไปใช้และราคาถูก จึงเป็นที่นิยมสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ที่ต้องการความสะอาด วิธีใช้ต้องทำให้ผม เปียกแล้วโรยผงแชมพูให้กระจายทั่วศีรษะ ชยี้ แล้วล้างออกให้สะอาด

4. แชมพูครีม มีลักษณะ เป็นครีมกึ่งแข็ง มีความหนืดสูง เวลาใช้ไม่ไหลหกเลอะเทอะ สามารถกระจายตัวได้ดี เช่นกัน มีส่วนผสมของสารซักฟอกสังเคราะห์ค่อนข้างสูงกว่าแชมพูชนิด เทลวไฮส วิธีใช้แชมพูครีม เช่นเดียวกับใช้โลชั่นแชมพู

5. แชมพูชนิดสเปรย์ เป็นแชมพูชนิดเหลวผสมก๊าซซึ่งจะดันแชมพูให้ออกมาเป็นละออง แชมพูชนิดนี้จะบรรจุในขวดแก้วหรือกระป๋องโลหะ เวลาใช้ให้พ่นใส่ผมและสระ เช่นเดียวกับแชมพูชนิดอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว

6. แชมพูชั๊กแห้ง เป็นแชมพูที่ไม่ต้องใส่น้ำให้ผมเปียกและไม่ต้องล้างออกด้วยน้ำมี 2 ชนิดคือ

6.1 แชมพูชั๊กแห้งชนิดผง มีส่วนผสมของผงดูดซับและด่างอ่อน ผงดูดซับที่ใช้ในแชมพูชนิดนี้ ได้แก่ แป้ง ผงดูดซับนี้จะช่วยดึงสิ่งสกปรกออกจากผม และหนังศีรษะ วิธีใช้แชมพูนี้ทำได้โดยโรยผงแชมพูลงบนเส้นผมให้ทั่ว แล้วปล่อยให้ทิ้งไว้ประมาณ 10 นาที จึงใช้แปรงหรือหวีแปรงออกจากผมให้หมด แชมพูชนิดนี้มีประโยชน์และสะดวกสำหรับผู้ประสงค์ จะสระผมโดยไม่ให้ผมเปียก เช่น ในกรณีที่ผู้ช่วยต้องนอนอยู่กับที่ เป็นต้น หลังจากใช้แชมพูชั๊กแห้งชนิดผงแล้วลอนผมและทรงผมจะไม่เสียรูปทรง แต่ในด้านการทำความสะอาดมีประสิทธิภาพต่ำ เนื่องจากแชมพูผงสัมผัสกับสิ่งสกปรกไม่ทั่วถึงและยากที่จะแปรงออกให้หมดได้

6.2 แชมพูชั๊กแห้งชนิดเหลว มีสารช่วยละลายไขมันจนสามารถเช็ดสิ่งสกปรกออกได้ด้วยผ้าเช็ดตัวโดยไม่ต้องล้างน้ำ และยังมีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ผสมอยู่ด้วย ซึ่งจะช่วยให้รู้สึกเย็นสบายในขณะที่เทแชมพูลงบนศีรษะแล้วนวดเบา ๆ

สำหรับแชมพูกันรังแค ก็มีส่วนประกอบเหมือนกับแชมพูทั่ว ๆ ไป แต่มีตัวยาค่าเชื้อแบคทีเรียและ

รพประมาณร้อยละ 0.5 - 2 เพื่อป้องกันมิให้เกิด
รังแคได้

แชมพูมีมากมายหลายชนิด ปกติแล้วแชมพู
โดยทั่ว ๆ ไป มีส่วนผสมของสารคล้าย ๆ กัน แต่
อาจใช้ส่วนผสมของสารแต่ละตัวในปริมาณที่ต่างกัน
เช่น การทำแชมพูชนิดเหลวใสมีส่วนผสมดังนี้

โซเดียมลอริลซัลเฟต	ร้อยละ	30
น้ำ	ร้อยละ	63
น้ำหอม	ร้อยละ	2
อัลกอฮอล์	ร้อยละ	5

สีสำหรับผสม เครื่องสำอางในปริมาณ เล็กน้อย

เมื่อเตรียมส่วนผสมทั้งหมดที่ต้องการ
แล้ว นำโซเดียมลอริลซัลเฟตละลายน้ำ คนจนละลาย
เข้ากันดี ละลายสีเล็กน้อยในอัลกอฮอล์ แล้ว
ผสมสีลงไปตามต้องการ คนจนส่วนผสมทั้งหมด เข้า
กันดีแล้วใส่น้ำหอมคนให้ทั่วจะได้แชมพูชนิดเหลวใส
ไว้ใช้ตามต้องการ

นอกจากแชมพูจะมีส่วนประกอบดังกล่าวแล้ว
แชมพูแต่ละยี่ห้อยังใส่สารอื่น ๆ ผสมกับแชมพูอีก
เพื่อให้แชมพูที่ได้มีคุณสมบัติพิเศษยิ่งขึ้น สารต่างๆ ที่
ใส่ในแชมพูนั้นมีจุดประสงค์ต่าง ๆ กัน เช่น สี
กลิ่น ความชื้น การเพิ่มฟอง ข่าเชื้อโรค เป็นต้น
สารต่าง ๆ ที่ใส่ในแชมพูมีหลายชนิดและใส่เพื่อจุด
ประสงค์ต่าง ๆ กัน ดังนี้

1. น้ำมันแร่ ใส่ในแชมพูเพื่อให้ผม เป็นมัน
เงา
2. สี ส่วนใหญ่ใช้สีสำหรับใส่ใน เครื่องสำอาง
การใส่สีเพื่อให้แชมพูน่าใช้มากขึ้น
3. กลิ่น ใส่ในแชมพูเพื่อให้ผมมีกลิ่นหอม
แชมพูแต่ละยี่ห้อจะมีกลิ่นต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับว่าจะ
ใส่กลิ่นอะไร
4. ลาโนลิน ใส่เพื่อให้เส้นผมอ่อนนุ่ม

5. โพรตีนต่าง ๆ ใส่เพื่อบำรุงเส้นผม
6. ด้วยาสมุนไพรต่าง ๆ ใส่เพื่อบำรุง
ผม
7. สารที่ทำให้แชมพูมีลักษณะขุ่นหนืด ใส่
ให้แชมพูข้นและน่าใช้
8. สารเพิ่มฟอง ใส่เพื่อให้แชมพูมีฟอง
ซึ่งคนส่วนใหญ่นิยมใช้
9. ยาฆ่าเชื้อราและแบคทีเรีย ใส่เพื่อ
เชื้อโรค ป้องกันรังแคและอาการคัน

แชมพูบางชนิด เมื่อใช้แล้วผู้ใช้อาจแพ้และ
อาการต่าง ๆ ได้ เช่น คันศีรษะ ผมร่วง
ศีรษะลอก เป็นรังแค ผมแห้ง แสบตามาก เป็น
อาการเหล่านี้อาจจะเกิดขึ้นได้ ส่วนจะมีอาการ
มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผู้ใช้แต่ละคน แชมพูชนิด
หนึ่งอาจทำให้ผู้ใช้คนหนึ่งแพ้ แต่ผู้ใช้อีก เป็นจำนวน
มากไม่แพ้ก็ได้ จึงเป็นการยากที่จะบอกว่าแชม
พูชนิดใดใช้แล้วแพ้หรือไม่แพ้ ดีหรือไม่ดี นอกจาก
แชมพูที่มีราคาสูง หรือทำจากต่างประเทศ ก็ไม่
เป็นสิ่งที่จะแสดงว่าใช้ได้ดีสำหรับทุกคน บางคน
แชมพูที่มีราคาสูงมากและมีชื่อเสียงมาก แต่ก็อาจ
แพ้ได้ บางคนรายได้น้อยใช้แชมพูราคาถูก ๆ
ไม่แพ้เลยก็ได้ ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการใช้
แชมพูชนิดใดแล้วจะมีอาการแพ้หรือไม่ มิได้ขึ้นม
กับราคา ยี่ห้อ หรือประเทศที่ผลิต แต่ขึ้นอยู่กับ
ละบุคคล เมื่อผู้ใช้แชมพูแล้วเกิดอาการแพ้ด้วย
อาการใดอาการหนึ่งทีกล่าวมาแล้ว ควรสังเกต
อาการลักษณะหนึ่ง จนแน่ใจว่าอาการที่เกิดขึ้น
นั้นมีสาเหตุจากการใช้แชมพูสระผม ให้เปลี่ยนไป
ใช้แชมพูชนิดอื่นแทน และเพื่อความปลอดภัย
จะเลือกทดลองใช้แชมพูสำหรับเด็กก่อน เพราะ
แชมพูสำหรับเด็กมีปริมาณเนื้อแชมพูน้อย และ
สำหรับหนังศีรษะ และผมที่บอบบาง หลังจาก
ทดลองใช้แชมพูสำหรับเด็กแล้ว อาการไม่

หรือมีอา
การปล่อน
นั้นในก
อน โดย
ในการช
และหนังศีรษะ
สำหรับ
ในการยากที่
ประสิทธิภ
ของปฏิบัติ
สามารถใ
กที่มีบริ
ะทรวง
อย่างไร
ขณะที่นำ
1.
และหนัง
2.
ได้ทั่วศีรษะ
3.
มันต์ตา
ลาวี
การร
below, 10
1975.
ers, Dona
pp. 73-
John W

ๆ ใส่เพื่อบำรุงเส้นผม
พรต่าง ๆ ใส่เพื่อบำรุง
แชมพูมีลักษณะชั้นหนืด
ใส่เพื่อให้แชมพูมีฟอง

และแบคทีเรีย ใส่เพื่อ
และอาการคัน

อใช้แล้วผู้ใช้อาจแพ้และ
คันศีรษะ ผื่นแดง
บแห้ง แสบตา มาก เป็น
คันขึ้นได้ ส่วนจะมีอาการ
ขึ้นแต่ละคน แชมพูชนิด
งแพ้ แต่ผู้ใช้ก็ เป็นจำนวน

อาการยากที่จะบอกว่าแชมพู
แพ้ ดีหรือไม่ดี นอกจากนี้
จากต่างประเทศ ก็ไม่มี
คดีสำหรับทุกคน บางคน
มีชื่อเสียงมาก แต่ก็อาจ
ใช้แชมพูราคาถูก ๆ

งอาจกล่าวได้ว่าการใช้
การแพ้หรือไม่ มิได้ขึ้นอยู่
เทศที่ผลิต แต่ขึ้นอยู่กับ
แล้ว การแพ้ด้วย
เข้ามาแล้ว ควรสังเกต
แน่ใจว่าอาการที่เกิดขึ้น
แชมพูสระผม ให้เปลี่ยนยี่ห้อ
ละ เพื่อความปลอดภัยควร
สำหรับเด็กอ่อนก่อน เพราะ
เนื้อแชมพูน้อย และแชมพู
ที่บอบบาง หลังจากใช้
อีกแล้ว อาการไม่ทุเลา

มีอาการแพ้มากขึ้น ควรไปปรึกษาแพทย์ ไม่
ควรปล่อยทิ้งไว้จน เรื้อรังจะทำให้รักษาได้ยาก
นั้นในการซื้อแชมพูมาใช้จึงควรพิจารณาให้ดีเสีย
ก่อน โดยคำนึงถึงความปลอดภัย ประสิทธิภาพ
และการชำระล้างสิ่งสกปรก ฟันละอองบน เส้นผม
ะหนักศีรษะมากกว่าค่าโฆษณา

สำหรับการ เลือกซื้อแชมพูที่มีประสิทธิภาพนั้น
ในการยากที่จะสั่ง เกิดด้วยตาเปล่าว่าแชมพูชนิดใด
มีประสิทธิภาพสูงกว่ากัน จึงจำเป็นต้องมีการทดสอบ
ในห้องปฏิบัติการ โดยการ เปรียบ เทียบความ
สามารถในการชำระล้างสิ่งสกปรกจาก เส้นผม หน่วย
งานที่มีบริการด้านนี้คือ กรมวิทยาศาสตร์บริการ
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน
อย่างไรก็ตามแชมพูที่ดีโดยทั่วไป ควรจะมี
ลักษณะที่น่าสังเกตได้ดังนี้

1. ช่วยกำจัดสิ่งสกปรก ฟันละอองบนเส้นผม และหนังศีรษะ
2. ง่ายต่อการใช้ สามารถกระจายบนเส้นผมได้ทั่วศีรษะ และให้ฟองมากพอสมควร
3. ต้องไม่เป็นอันตรายต่อเส้นผม หนังศีรษะ และนิยน์ตา

เอกสารอ้างอิง

ปวี ลาวังยากุล. วิวัฒนาการของแชมพู. กรมวิทยาศาสตร์บริการ, 2523. (เอกสารโรเนียว)

ศาสตราจารย์ ดร. ประทรวง. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ, 2518.

Postelov, John. Cosmetic Science. Middlesex : Griffin & George Ltd., 1975.

Lowers, Donald H. "Shampoos." In Cosmetic : Science and Technology, pp. 73-112. Edited by M.S. Balsam and Edward Sagarin. Toronto: John Wiley & Sons, Inc., 1972.

4. ชำระล้างได้ง่ายและล้างออกได้รวดเร็ว
5. ใช้ได้ดีทั้งในน้ำอ่อนและน้ำกระด้าง
6. ทำให้เส้นผมแห้งได้เร็ว เป็นเงางาม และหวีตกแต่งได้ง่าย

อย่างไรก็ตามการสระผมด้วยแชมพูเป็นวิธีการหนึ่งในการรักษาและทำความสะอาดเส้นผม แต่การที่จะทำให้เส้นผมมีสุขภาพดี สวยงามและเหมาะสมกับบุคลิกของแต่ละคน จำเป็นต้องรับประทานอาหารให้ถูกหลักโภชนาการ และคำนึงถึงวิธีการอื่น ๆ ด้วย เช่น การทรี การตัด เป็นต้น ในแต่ละวันเราควรจะได้มีการทรีผม ซึ่งนอกจากจะทำให้เส้นผมไม่ยุ่งแล้ว ยังทำให้เส้นผมเรียงตัวเป็นระเบียบ สวยงาม และช่วยขจัดฟันละอองที่ติดเส้นผมออกได้อีกด้วย เส้นผมของแต่ละคนไม่ควรจะไว้วายจนเกินไป เพราะไขมันและอาหารที่จะมาเลี้ยงเส้นผมอาจไม่พอเพียงทำให้เส้นผมมีสุขภาพไม่ดี จึงต้องมีการตัดหรือซอยเพื่อให้ผมยาวพอสมควรและสวยงามเหมาะสมสำหรับบุคลิกของแต่ละคน ฉะนั้นทุกๆ คนจึงควรให้ความสนใจในการบำรุงรักษาและทำความสะอาดเส้นผม เพื่อให้เส้นผมมีสุขภาพดีและสวยงามด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวตามความ เหมาะสมและพอ เหมาะกับแต่ละบุคคล